

quedat algunes supervivències a les Illes, en ross. i al-gun rar fòssil cap a Girona, altrament reduïdes a frases, com *res pus*, *no pus*, *mai pus*; o més abreuiadament, on fa sobretot un paper temporal, de negació d'un futur o d'un quasi-present o present. «Brigand de Puig-Neulós —em deia jo mateix—, m'hi agafaràs pas pus!»; «tota la gent del poble aquí avia caiguda: / dones, goços i mainatjós, / tots cridant a 'n pogué pas pus», Saisset (*Catal. d. R.*, 165; *Perpiny.*, 22); «al meu entendre, *mai pus* no hi tornaria», J. Seb. Pons (rev. *Vida Nova*, 1954, 21); el·lípticament *i pus* amb omissió de *res*, per a 'no res més': «fa d'ornament *i pus*», id. (*Set Sivelles*, 114).

Una frase no gaire diferent d'això havia jo sentit sovint a la meva mare, gironina, quan ella encara era jove i ja enfillada: *A pus!* (*a pús*) 's'ha acabat (això que t'he estat donant o que tu em demanes)'² Poc d'aqueixes coses he sentit ja per les muntanyes gironeses, si bé el P. Serra anotava *ara, pus!* 'ja no n'hi ha més' a Besalú (*AORBB* v, 238); però sí que encara no és rar de sentir-se dir «hi ha pas *res pus*» més enllà de l'Albera, com tinc anotat de les Illes (Vallespir), 1959.

A les Balears en resta més. No sols en la cançó popular: «Si no em vols, digues: —Vés-t'è—, / i no te faré *pus* nosa: / així ho fan, cara de rosa, / ses dones que tenen seny», Moll (*Amoroses*, *IdOr.*, 106); sinó també en escriptors de pretensió: «Si en realitat volen esser corresponsals, que no ho siguem *pus* de nom sinó de fets», «Fills de la Pàtria, fora badar *pus!*», *BDLC* 1, 34; vi, 100; «allò els va fer empegueir i no s'atrevirien a intentar *res pus*», «Sí; per què? Oh, no et vull contar *res pus*: pareix una confessió», Ll. Vilallonga (*Bearn* vii, 69; xvii, 118). Conversant: a la fi d'una enumeració: «ja no sé *res pus*», Santanyí, «-- *i pus!*»³⁵ 'i s'ha acabat' Montuïri, 1964. A Menorca, almenys en algun text tradicional. «Oh Fruyt beneyt, oh Jesús! / Vós, Mare, tan piadosa, / mostrau-mos-lo amorosa, / per no tornar pecar *pus*», Camps Merc. (*Folk.* i, 19). I en l'obra juvenil d'AMÀlcover: «-- sense pensar *pus* ab sa rabiada»; «no'm torses ses paraules, o, si no, fora *pus* xarrar! —Jesús, Andreu, que ets de puntós!», *Contarelles*, 258, 323.2f.

Aquesta reducció no fou exclusivament catalana. L'occità antic també coneix totes dues formes, si bé sembla que *plus* pertanyi més aviat als trobadors de cap al Nord (Guilhem de Peitieu, *Chansó d'Antiocha*, *Flamenca*) i *pus* als de més al Sud: *Castia-gilós* (bis, Appel, *Chr.*, 5,3, 5.219), R. G. de Beziers, Granet en tençó amb B. d'Alamanon (74.48, 86.2); i *plus* hi abunda més que en català (fins en el *Jaufré*, que ja no és del Nord: Appel, 3.217). D'altra banda també hi ha *pü* «pü» en el dialecte lombard (Rohlf's, *It. Gr.* i, 311); encara que ja no entra en el domini d'oïl, almenys en textos antics, no deixa trobar-s'hi alguna cosa d'això avui en els patuesos del Nord. I en particular és típic del fr. dial. del Canadà: «Continuez, *pus* vous allez, mieux vous dites» (B. Sulte, *Bull. du Parler Fr. du Can.* iii, 79; Geddes, *KJRPb.* ix, 238).

Per explicar aqueixa reducció anòmala, Fabra, a

propòsit del cas de *puça* PŪLĪCEM, observava «notons qu'en catalan *ls > s* n'est pas la règle, mais *ls > ls*; un *l* en contact d'un *ú* a été ainsi supprimé dans *pus* PLUS» (*RHisp.* xvii, 1, n. 2). Amb això suggereix que es tracti d'un cas esporàdic d'absorció de *l* per una vocal velar immediata, a la manera de *puça*, *pugó*, *folro/forro*, *poltre/potro*, *cop < colp*, *om < olm*. I és concebible, en efecte, que aqueix impuls hi vagi ajudar. Però el cas és que l'eliminació es dona en posició implosiva, però no n'hi ha d'altres casos en els grups explosius; una *l* es vocalitza en *u* quan és final de síl·laba, en moltes condicions peculiars (i en particular davant labial, *escaufar* etc.), i el cas és que tal cosa resta inconcebible, en canvi, abans de vocal i darrere consonant.

Sovint s'ha dit que hi hagué dissimilació en combinacions com *plus llong*, *plus llarg*, *plus alt*, *plus flac* que de fet eren freqüents. Però degué sumar-s'hi la tendència a la reducció fonètica en els elements merament gramaticals: *per'l > pel*, *tant gran > ta gran* en llgd., gascó etc. En grec modern s'ha produït ben bé el mateix fenomen en el sinònim *πλέον* 'més', que avui sona *pio* sense la *l*, Meillet, *MSLP* xix, 117; i Ronjat, *GrIsIProvMod.* ii, 430, té raó en suggerir que en tots dos casos hi va haver el mateix: afebliment gramaticalitzant ajudat per dissimilacions; no és massa diferent dels casos de *MAGIS > mai*, *INTRA > tro*, *INFRA*, *INTRA > fra*, *tra*.

Un *plus* 'sobresou' [1868, *SLitCosta*].

CPT.: *Pluri*: *plurillobulat*; *pluri-color* etc. *Plusquamperfet* [1868, *SLitCosta*]. *Plus-petitció* [id.]. *Plus-vàlua*. *Plus-ultra*. *El non-plus-ultra* [Lab. 1840]. Per a *sobrepús* i *sobreplús* (Llull, *Usatges*), veg. *SOBRE*.

¹ Un altre ús especial, consisteix en frases negatives emfàtiques que ponderen una impossibilitat mitjançant la comparació amb una cosa descartada; llista d'exemples trobadorescos com «colgued-s' en leit, non pog dormir, / *plus* qu'om que sempre vol fugir», en *ZRPb.* xlvi, 249-253. —² Seria *ha pus* (no n'hi ha pus)? Car difícilment podríem pensar en la doble supervivència que suposaria una conservació de *e pus*, amb la forma antiga de la copulativa, per més que diguin paral·lelament *i pus*, amb *i*, els mallorquins i JSebPons.

Pluresia, V. *pleura*

PLUTO-, en compostos i derivats savis, pres del gr. *πλοῦτος* 'riquesa'. *Plutocràcia* [1868, *SLitCosta*]; *plutocrata*; *plutocràtic*. *Plutònic* [1868, *SLitCosta*]; *plutonià*; *plutonisme*; *plutonista*: derivats tots ells del nom de *Πλούτων*, déu subterrani, déu dels Inferns, al qual van donar aquest nom fent al·lusió als tresors colgats.

Pluviol, *pluvialista*, *pluviògraf*, *pluviòmetre*, -*metria*, -*mètric*, *pluviositat*, V. *plouure*

PNEUMA (signe musical), pres del gr. *πνεῦμα*,